

Nr 25

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående svensk anslutning till ett planerat västeuropeiskt frihandelsområde.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade, likalydande motioner, nr 308 i första kammaren av herr *Mattsson* samt nr 374 i andra kammaren av herrar *Brandt* i Sätila och *Hansson* i Skegrie, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära tillsättande av en allsidig utredning för prövning av alla de problem som sammanhänger med svensk anslutning till ett planerat västeuropeiskt frihandelsområde.

Beträffande motiveringen för denna hemställan torde få hänvisas till motionen I: 308.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande från *Kommerskollegium*, varjämte yttranden avgivits av *Sveriges allmänna exportförening* och *Sveriges industriförbund* gemensamt, *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* och *Svenska företagares riksförbund*.

Kommerskollegium anför:

Kollegium vill till en början erinra om att några förhandlingar inom OEEC om inrättande av ett västeuropeiskt frihandelsområde icke ägt rum sedan mitten av december 1958. Det föreligger heller icke något beslut att förhandlingarna skola återupptagas. Som förhållandena numera utvecklats sig äro formerna för ett eventuellt västeuropeiskt integrationssamarbete med Sverige som deltagare helt ovissa. Det är t. ex. en öppen fråga, hur avvecklingen av handelshindren kan komma att gestaltas, liksom även vilka varuområden som kunna komma att beröras. Icke heller får det anses givet, vilka länder som kunna komma att omfattas av ett dylikt samarbete. Även beträffande övriga hithörande grundläggande frågor är läget oklart. Förutsättningar för att mera ingående analysera verkningar för Sveriges del av deltagande i ett västeuropeiskt integrationssamarbete och att framlägga lämpliga förslag till åtgärder i anledning härav torde därför för närvarande icke föreligga.

Frihandelsförhandlingarna ha som bekant förts mot bakgrunden av den pågående uppbyggnaden av en ekonomisk union mellan de sex europeiska kontinentalstaterna Frankrike, Västtyskland, Italien, Holland, Belgien och Luxemburg. För unionen gälla det s. k. Romfördragets regler. De sex staterna ha vid årsskiftet vidtagit de i fördraget stadgade åtgärderna i fråga om en första inbördes sänkning av tullar och övriga handelshinder. Allt eftersom denna avveckling av handelshindren fortskrider och den gemensamma marknaden i övrigt tager gestalt, kommer unionens verkningar för utanförstående länder att allt tydligare komma till uttryck. Här-

vidlag bör dock erinras om den förhållandevis långa övergångstid — 12 å 15 år — som förutsattes för unionens bildande. För det ekonomiska livet i vårt land med dess vidsträckta kommersiella förbindelser med de sex staterna kommer unionens genomförande att få vittgående återverkningar i skilda hänseenden. Det är givetvis av stor vikt att man fortlöpande studerar ifrågavarande utveckling och att därav föranledda åtgärder förberedas och genomföras.

I samband med frihandelsförhandlingarna har i Sverige en betydande utredningsverksamhet kommit till stånd. Kommerskollegium är härvidlag central remiss- och utredningsinstans. Till kollegium har knutits en särskild av Kungl. Maj:t utsedd delegation, varigenom företrädare för olika grenar av näringsliv och arbetsmarknad direkt deltaga i ifrågavarande arbete. I den egentliga utredningsverksamheten sker samverkan med — förutom olika näringsorganisationer — även en rad myndigheter. Man har därigenom bl. a. vunnit, att de instanser som närmast äro berörda av olika ämnesområden direkt deltaga i utredningsarbetet och fortlöpande erhålla informationer om utvecklingen. Utredningarna ha i stor utsträckning syftat till att i olika frågor förbereda de svenska förhandlingsinsatserna men även varit av mera allmän natur och då bl. a. avsett att översiktligt belysa verkningarna för svenskt näringsliv av ett frihandelsområde, sådant det tidigare planerats. Verkningarna av sexstatsmarknaden på Sveriges handel och ekonomi för den händelse ett frihandelsområde ej kommer till stånd ha ävenså studerats. De olika åtgärder, som vidtagas inom sexstatsmarknaden enligt Romfördraget följas och analyseras fortlöpande.

Såvitt kollegium har sig bekant har icke från näringslivet framförts önskemål om ändring av den nu gällande uppläggnings av ifrågavarande utredningsverksamhet. Icke heller kollegium finner tillräckliga skäl för närvarande föreligga att frångå den nuvarande ordningen.

Beträffande den i motionerna föreslagna formen för bedrivande av de ifrågasatta utredningarna — en större statlig kommitté, som skulle till allsidig prövning taga upp samtliga berörda problem — förefaller den ur mera allmänna synpunkter tveksam. Det gäller här en mångfald frågor om åtgärder berörande olika delar av näringsliv och statlig förvaltning. Den föreslagna samlade behandlingen i en stor kommitté blir tidsödande och kan leda till att lösningar av de olika problemen fördröjas. I dagens läge är en sådan utveckling icke lämplig. Ett tidsödande utredningsarbete kan även på grund av nytillkommande omständigheter lätt bli inaktuellt. Erfarenheter från tidigare jämförbar verksamhet ge enligt kollegiets uppfattning stöd åt denna tveksamhet.

Mot bakgrund av vad i det föregående anförts anser sig kollegium icke böra förorda motionärernas hemställan.

Sveriges allmänna exportförening och *Sveriges industriförbund* uttalar bl. a. följande.

Organisationerna hälsar med tillfredsställelse det intresse för de europeiska marknadsplanerna, för vilket motionerna är ett uttryck, och delar i stort sett motionärernas uppfattning att de föreslagna utredningsuppgifterna är väsentliga och angelägna. Eftersom det emellertid ännu är oklart, hur ett blivande frihandelsområde kan komma att se ut, skulle en utredning av här föreslagen art i nuvarande läge möta mycket stora svårigheter. Det är för dagen knappast möjligt att utforma tillräckligt precise-

rade utredningsdirektiv. Dessutom kan man utgå ifrån att — om och när ett frihandelsområde kommer till stånd — detta måste inrymma övergångsanordningar för åtskillig tid. Även om en utredning ej beslutas och igångsättes förrän en överenskommelse om marknadsformerna träffats, torde därför tillräcklig tid stå till förfogande för själva utredningsarbetet. Organisationerna vill härvid understryka den uppmärksamhet, med vilken hithörande frågor bevakas såväl av de statliga myndigheterna som av näringslivets organisationer, samt det värdefulla samarbete som äger rum genom den inom kommerskollegium verksamma delegationen för frihandelsfrågor. Goda förutsättningar finnes därför att i tid vidtagna de ytterligare mått och steg i utredningshänseende som utvecklingen kan påkalla.

Med instämmande i princip i motionens syfte vill organisationerna sålunda föreslå, att med den föreslagna utredningen måtte tills vidare anstå.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation är tveksam huruvida tillsättandet av en stor kommitté i nuvarande läge är rätta vägen att öka vår beredskap på området. Ett utvidgat studium av dessa frågor bör i första hand koncentreras till de organ, som redan tillskapats för ändamålet. I den ovissa situation, som för närvarande råder beträffande möjligheterna till en vidgad marknad över huvud taget, torde det också vara svårt att giva en dylik kommitté tillräckligt konkreta direktiv för ett effektivt arbete. Organisationen förordar, att myndigheter och näringsorganisationer med beaktande av de synpunkter motionärerna framför intensifierar nuvarande arbete på området men anser sig för närvarande icke vilja tillstyrka ett bifall till förslaget om tillsättande av den föreslagna kommittén.

Svenska företagens riksförbund tillstyrker motionärernas förslag om en utredning, som omfattar förutsättningarna för vårt näringsliv att skapa ekonomiska möjligheter att möta det mera krävande läge, som ett väst-europeiskt frihandelsområde kommer att innebära.

Utskottet. Den av motionärerna berörda frågan om vårt lands anslutning till ett eventuellt europeiskt frihandelsområde är såsom utskottet i tidigare sammanhang (utlåtandena nr 22/1957 och B 8/1958) framhållit ett av de viktigaste spörsmål som de svenska statsmakterna ställts inför på det ekonomiska området. Den har även ägnats uppmärksamhet i riksdagen vid flera tillfällen och är sedan flera år föremål för kontinuerlig och ingående behandling av en inom kommerskollegium tillsatt delegation med allsidig sammansättning; numera är även den mindre företagsamheten företrädd i delegationen. Det omfattande utredningsarbete som delegationen hittills utfört i samband med vårt deltagande i frihandelsförhandlingarna har avsett värdefulla resultat och nya undersökningar kommer efter hand att företagas. Utskottet anser att arbetet organiserats ändamålsenligt och kan icke finna det för närvarande motiverat att vid sidan av den inom kommerskollegium arbetande delegationen tillskapa ytterligare en statlig kommitté för dessa utredningsuppgifter.

Utskottet vill tillägga, att förhandlingarna inom OEEC om frihandelsområdet i december förra året avbröts och att det därefter icke fattats något beslut om deras återupptagande. Vid sådant förhållande föreligger det oklarhet om för frihandelsområdet grundläggande förutsättningar. Underlag saknas således i nuvarande läge för en ingående analys för Sveriges del av ett deltagande i ett eventuellt västeuropeiskt integrationssamarbete.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 308 och II: 374 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 april 1959

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Fahlander, Schmidt, Domö, Larsson, Åke, och Mattsson*;

från andra kammaren: herrar Sköldin*, Larsson i Julita, fru Renström-Ingenäs, herrar Setterberg i Vilske-Kleva, Boija, Johnsson i Skoglösa, Bengtsson i Landskrona och Nordgren.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Mattsson* och *Johnsson* i Skoglösa, vilka ansett att utskottets utlåtande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Den av motionärerna berörda frågan om vårt lands anslutning till ett eventuellt europeiskt frihandelsområde är såsom utskottet i tidigare sammanhang (utlåtandena nr 22/1957 och B 8/1958) framhållit ett av de viktigaste spörsmål som de svenska statsmakterna ställts inför på det ekonomiska området. Den har även ägnats uppmärksamhet i riksdagen vid flera tillfällen och är sedan flera år föremål för kontinuerlig och ingående behandling av en inom kommerskollegium tillsatt delegation, där numera även den mindre företagsamheten är företrädd. Det omfattande utredningsarbete som delegationen hittills utfört i samband med vårt deltagande i frihandelsförhandlingarna har avsatt värdefulla resultat.

Såsom motionärerna framhåller, kan övergången till ett frihandelsområde medföra svåra omställnings- och anpassningsproblem för vårt näringsliv, särskilt för småföretagsamheten. Även för den industri som nu producerar i huvudsak för hemmamarknadens behov kan anpassnings- resp.

omställningsproceduren bli svår. Utskottet delar motionärernas uppfattning, att det är angeläget, att man i tid söker bedöma konsekvenserna i skilda avseenden av en sådan utveckling och söker vidtaga åtgärder i syfte att för svenskt näringsliv underlätta en erforderlig anpassning. Till sådana åtgärder räknar utskottet bl. a. lättnader i fråga om skatte- och kapitalbildningsmässiga förutsättningar, effektiviserad handelsrepresentation, utvidgad exportkreditgivning och stöd till uppbyggande av för branschområden gemensamma organ, som svarar för försäljning och inköp samt i vissa fall också tillhandahåller teknisk och ekonomisk rådgivningsservice.

De åtgärder, som kan ifrågakomma, är alltså i huvudsak sådana, som måste behandlas av riksdagen. Det synes utskottet därför angeläget, att en kommitté, sammansatt av företrädare för såväl de demokratiska partierna som näringsutövarnas och arbetsmarknadens organisationer, tillsättes för en allsidig utredning och prövning av de problem som sammanhänger med svensk anslutning till ett vidgat ekonomiskt samarbete i Väst-europa.

Förhandlingarna inom OEEC om frihandelsområdet avbröts i december förra året och det har därefter icke fattats något beslut om deras återupptagande. Det måste emellertid enligt utskottets mening stå klart, att en utveckling mot en fri handel i Västeuropa kommer att följa. Även andra former av vidgat ekonomiskt samarbete än det diskuterade frihandelsområdet kan tänkas i varje fall under ett övergångsstadium, varvid i stort sett samma anpassnings- och omställningsproblem torde uppstå för vårt näringsliv. Utskottet finner det nödvändigt, att beredskapen härför planlägges i god tid.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen med bifall till motionerna I: 308 och II: 374 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om allsidig utredning av de problem som sammanhänger med svensk anslutning till ett vidgat ekonomiskt samarbete i Västeuropa i enlighet med vad utskottet ovan anfört.»